

ادبیات آزردهنده در فوتبال

بعد از واکنش محمد رویانیان به اظهارات علی دایی، قابل پیش‌بینی بود که سرمربی راه‌آهن هم جوابی تند برای آن جواب مدیرعامل پرسپولیس آماده کرده باشد؛ اما این‌که دایی بیاید و برای احقاق حق خود با بدترین ادبیات ممکن رویانیان را خطاب قرار دهد، چندان قابل انتظار نبود.

کارشناسان بر ضرورت یک کار فرهنگی حساب شده در حوزه فوتبال تاکید دارند
ادبیات آزردهنده در فوتبال

بعد از واکنش محمد رویانیان به اظهارات علی دایی، قابل پیش‌بینی بود که سرمربی راه‌آهن هم جوابی تند برای آن جواب مدیرعامل پرسپولیس آماده کرده باشد؛ اما این‌که دایی بیاید و برای احقاق حق خود با بدترین ادبیات ممکن رویانیان را خطاب قرار دهد، چندان قابل انتظار نبود.

دایی در نشست خبری بازی با پرسپولیس همه خط قرمزها را کنار زد و هر آنچه درباره رویانیان در ذهن خود داشت بر زبان آورد. آنچه در ادامه می‌آید فقط بخشی از این صحبت‌هاست.

171# چه کسی گفته که من همه چیز خود را از پرسپولیس دارم؟ من هرچه دارم از آن بالایی دارم؛ پرسپولیس و تیم ملی همه وسیله هستند. همه می‌دانند که من چطور درآمد کسب می‌کنم. حال یک سوال دارم. شمایی که مدیر دولتی بودید، این پول‌ها را از کجا آوردید؟ شما به من بدهکار هستید، اما به خاطر این‌که برای خود تبلیغ کنید رفتید با قهرمانان وزنه‌برداری و دوومیدانی در المپیک قرارداد بستید. من حق خود را می‌خواهم آیا این بد است که فردی به دنبال حق خود باشد؟

شما اول باید ببینید که علی دایی کجای این فوتبال بوده، بعد حرف بزنید. شمایی که همه چیز خود را از بنده خدا دارید. اصلا شما گذشته‌ای ندارید که من بخواهم به آن اشاره کنم. اعتقاد و مسلمانی به ریش نیست، بلکه به ریشه است. فکر نکنید از شما به خاطر ریشی که دارید می‌ترسم! علی دایی از هیچ کس نمی‌ترسد، فقط از آن بالایی می‌ترسد.

شما فردا پس فردا رفتنی هستید، اما مطمئن باشید که امثال علی دایی و علی کریمی بین مردم خواهند ماند. واقعا تاسف می‌خورم شمایی که دو روز است به فوتبال آمده‌اید و اصلا به عمرتان ورزشگاه ندیده بودید می‌آیید شال قرمز می‌پوشید و طرفدار پرسپولیس می‌شوید. مشکل ورزش ما همین است که افراد سیاسی و غیرفوتبالی به آن می‌آیند. شما اصلا در حدی نیستید که راجع به علی دایی حرف بزنید...“

به دنبال این صحبت‌ها که بازتاب رسانه‌ای گسترده‌ای در سایت‌های خبری و روزنامه‌ها داشت، مشاوران رویانیان هم بیانیه‌ای در پنج صفحه آماده کردند که به گفته خود رویانیان هم مودبانه است، هم منطقی و هم محکم‌پسند. اما از آنجا که از رویانیان خواسته شده فعلا سکوت کند تا فضای فوتبال از این تب‌آلوده‌تر نشود، او هم انتشار این بیانیه را به وقت لزوم موکول کرد و در گفت‌وگو با سایت باشگاه به ذکر چند نکته کوتاه اشاره کرد: در آیین، دین و مرام ما قبل از این‌که از دین و اعتقادات ظاهر و باطن افراد سوال شود به انسان بودن او توجه می‌شود. رزومه کاری من بر هیچ کسی پوشیده نیست.

بنده افتخار می‌کنم 33 سال در پست‌های حساس، تمام زندگی‌ام را وقف خدمت کرده‌ام و به نوکری مردم دور از تعلقات و گرایش‌ها و خطوط سیاسی پرداخته و افتخار می‌کنم به عنوان سرباز در این مرز و بوم خدمت کرده‌ام. درباره علی دایی هم باید بگویم او قطعا یکی از دلسوزان فوتبال است اما باید راجع به برخی اظهارات خود که اتفاقا غیرفوتبالی هم بوده بیشتر فکر کند تا مدیون خیلی‌ها نباشد. به هر حال هیچ انسانی عاری از اشتباه و خطا نیست؛ چه بنده باشم، چه علی دایی و امثالهم...

این‌که در این مجادله گفتاری حق با علی دایی است یا محمد رویانیان موضوع مورد بحث نیست؛ چیزی که اهمیت دارد این است که ادبیات حاکم بر فوتبال ما، حالا دیگر بیش از همیشه آزردهنده شده است. کم نیستند آنهایی که نگران نسل جوان جامعه، شاگردان و البته فرزندان خود هستند و باور دارند که این قشر در حال رشد، از همین صحبت‌های پرخاشگرانه، توهین‌آمیز و غیرمودبانه الگو می‌گیرد. صحبت‌هایی که قبل از هر چیز بر زبان الگوهای میلیون‌ها جوان ایرانی جاری می‌شود.

در این فضا حمیدرضا صدر، معتقد است چنین دیالوگ‌هایی جامعه را به پراکنش سوق می‌دهد. این کارشناس فوتبالی در گفت‌وگو با جام‌جم می‌گوید: در روزهایی که از هر طرف مورد هجمه هستیم و همه، از مستخدم تا رئیس‌جمهور، باید در یک جبهه قرار داشته باشیم، دیالوگ‌هایی از این دست واقعا خطرناک است. آدمی مثل علی دایی به عنوان یکی از بهترین بازیکنان تاریخ فوتبال ایران یا رویانیان، به عنوان مدیر پرطرفدارترین باشگاه ایرانی خیلی حرف‌هایشان اثر می‌گذارد. باور کنید در این چند روز آنقدر که صحبت‌های

روانیان و دایمی خوانده و شنیده شده، صحبت‌های دیگر مسئولان دولتی شنیده نشده است. به همین خاطر هم انتظار می‌رود که چنین شخصیت‌هایی مورد توجهی، در قبال گفته‌هایشان احساس مسئولیت بیشتری داشته باشند.

صدر در ادامه یکی از دلایل اصلی قربانی شدن اخلاق در ورزش را فراگیر بودن آن عنوان می‌کند: متأسفانه ورزش در وهله اول و فوتبال در وهله کلیدی‌تر، به بستری برای تابوشکنی‌ها و پرده‌داری‌ها تبدیل شده است. دلیلش هم این است که همه مردم از پیر و جوان تا بی‌سواد و تحصیل‌کرده سادگی با آن در ارتباط هستند.

وی در ادامه به نقش موثر رسانه‌ها اشاره می‌کند و معتقد است این نقش در گسترش چنین ادبیات تند، بسیار کلیدی‌تر از خود آن افراد است: جوانتر که بودیم هم شاهد گفتار تند اهالی ورزش با یکدیگر بودیم ولی بازتابش را در روزنامه‌ها و رسانه‌ها نمی‌دیدیم. متأسفانه الان برای همه رسانه‌ها عرضه مطالبی از این دست عادی شده است و مردم هم از خواندن و تماشای آنها استقبال می‌کنند.

فرق ما و دیگران...

البته چنین ادبیات گفتاری، خاص ایران نیست و در کشورهای صاحب فوتبال هم مصادیق زیادی برای آن وجود دارد. نمونه‌هایی چون درگیری اشکلی کول با آلن شیرر یا انتقادهای تند که روزنامه‌های مخالف برلوسکونی در ایتالیا از این شخصیت سیاسی - ورزشی می‌کنند از آن جمله است، اما یک فرق اساسی میان آنچه در ایران شاهد هستیم و آنچه در دیگر کشورهای در جریان است، وجود دارد. صدر در این باره می‌گوید: در کشورهای صاحب فوتبال، جریان اصلی یعنی خود فوتبال در سایه این درگیری‌ها قرار نمی‌گیرد، ولی فوتبال ما آنقدر آسیب‌پذیر است که با چند مصاحبه ارکانش به لرزه می‌افتد. بخشی از این فوتبال را پیشکسوتانی چون علی دایی تشکیل می‌دهند و بخش دیگر را مدیرانی چون رویانیان که برای این فوتبال پول می‌آورند. طبیعی است وقتی این دو گروه یکدیگر را زیر سوال می‌برند خود فوتبال زیر سوال می‌رود.

در فوتبالی که اسطوره‌اش با مدیرش این‌گونه با هم حرف می‌زنند، چه انتظاری از هواداران می‌توان داشت؟ صدر در پاسخ به این سوال هم می‌گوید: این پرسش را از زبان خیلی از هواداران فوتبال هم می‌شنوم. بخشی از شاکله ورزش را صبر و شکیبایی تشکیل می‌دهد، چون باید روزها، هفته‌ها، ماه‌ها و حتی سال‌ها تمرین کنید تا به آنچه می‌خواهید برسید. علی دایی مصداق بارز این موضوع است. اما این شکیبایی را فقط نباید در فوتبال و ورزش دید. این شکیبایی را باید در کلام و گفتار و منش شاهد بود.

لزوم ایجاد یک نظام ارزشیابی قوی در فوتبال

مجید جلالی دیگر کارشناس فوتبالی کشور هم معتقد است گرایش شدید و صرف اهالی فوتبال به پیروزی و کسب نتیجه، نابسامانی‌های موجود در فوتبال را به صورت مناقشه‌های گفتاری و تناقض در رفتارها، ایجاد کرده است. این مربی فوتبال در پاسخ به این سوال که علت نابسامانی‌های فوتبال ایران و مناقشه‌های اهالی فوتبال با یکدیگر چیست، به ایسنا می‌گوید: به نظر من منشأ تمام این نابسامانی‌ها، گرایش یک طرفه و ناهمگون به سمت بردن است. حتی به نظر می‌رسد اهالی فوتبال در مناقشه‌های گفتاری نمی‌خواهند از یکدیگر کم بیاورند! این مسائل هم در حالی رخ می‌دهد که افراد در تئوری‌های خود، حرف‌های قشنگی می‌زنند، ولی وقتی پای برد و باخت به میان می‌آید همه آن حرف‌های قشنگ و فرهنگی فراموش می‌شود و افراد می‌خواهند که هر طور شده پیروزی را به دست بیاورند.

جلالی در ادامه به لزوم ایجاد یک نظام ارزشیابی قوی در فوتبال اشاره می‌کند و می‌افزاید: مسئولان فرهنگی کشور باید نظامی طراحی کنند که رفتارها و گفتارهای همه اهالی فوتبال را راهبری کند. از طرف دیگر مدیریت‌ها باید به سمتی بروند که با ثبات و تخصصی شود تا دیگر آسیب‌های ناشی از عدم مدیریت صحیح و دل بستن به موفقیت‌های زودگذر صورت نگیرد.

فوتبال ایران همیشه با حاشیه‌هایی همراه بوده است که گاهی از تناقض در رفتار و گفتار ناشی می‌شود. به عنوان نمونه چندی پیش، مدیرعامل باشگاه پرسپولیس با حضور در اردوی تیم ملی، علی کریمی را در آغوش گرفت، ولی چند روز بعد در مصاحبه‌ای به شدت علیه او سخن گفت. مجید جلالی علت این گونه تناقض‌ها را تلاقی فضاهای ورزشی با مسائلی می‌داند که در دنیای ورزش، ارزش به حساب نمی‌آید. فضای سیاسی با فضای ورزشی کاملاً متفاوت است. مثلاً سیاست چماق و هویج که در سیاست وجود دارد، هرگز در عالم ورزش دیده نمی‌شود. این رفتارها در ورزش ناپسند است. این تناقض‌ها در رفتار از همین جا ناشی می‌شود که برخی رفتارها در ورزش ارزش به حساب نمی‌آید. وقتی این مسائل کنار هم قرار می‌گیرد تنش ایجاد می‌کند. در ورزش با آدم‌های سیاسی زیادی روبه رو شده‌ام. در عالم سیاست رفتارهایی به عنوان ارزش شناخته می‌شود که اگر کسی آنها را بلد نباشد، چیزی کم دارد، اما همان رفتارها در ورزش، ضد ارزش به حساب می‌آید.

مادی‌گرایی و تغییر الگوها

يك آسیب‌شناس اجتماعي هم معتقد است مهم‌ترین دلایل ضعف اخلاق در فوتبال، مدیریت ضعیف فدراسیون، ماشینی شدن فوتبال‌لیست‌ها و تغییر الگوهاست. کورش محمدی در پاسخ به این پرسش که چرا هنوز نه تنها فوتبال ما بلکه ورزش نیز نتوانسته در اخلاق حرفه‌ای پیشرفتی داشته باشد، می‌گوید: در سیستم ورزشی ما طی سال‌های اخیر اخلاق ورزشی تحت‌الشعاع پارامترهایی قرار گرفته که هیچ ارتباطی با اخلاق و ارزش‌های اسلامی ندارد. به‌طور خاص اگر بخواهیم در فوتبال صحبت از اخلاق داشته باشیم تا زمانی که الگوهای فوتبال به سمت مادی‌گرایی رود تابوی ارزشی تبدیل به الگوی غیراخلاقی می‌شود.

وی با بیان این‌که گسترش مادیات و حواشی باعث شده اخلاق در فوتبال قربانی شود، تصریح می‌کند: متأسفانه سیستم متولی ورزش کشور به این بی‌اخلاقی دامن می‌زند و بافت اخلاقی را فراموش کرده و تولید الگویش براساس معیارهای مشخص و درستی نیست و می‌بینیم که گاهی اوقات برخی‌ها با چهره الگو برآحتی شکسته می‌شوند. محمدی در عین حال مدیریت بد سیستم ورزشی، توجه بیش از حد به مادیات، آرمان‌گرایی و نظام متولی اخلاق در کشور را از جمله موانعی می‌داند که بر سر ترویج اخلاق در فوتبال وجود دارد.

رضا پورعالی / گروه ورزش